

“Babeş-Bolyai” University, Cluj-Napoca
Faculty of History and Philosophy
Doctoral Studies *History, Civilisation, Culture*

DOCTORAL DISSERTATION ABSTRACT

The Great Union of 1918 in Romanian Memoirs

Scientific adviser:
UNIV. PROF. DORU RADOSAV, PHD

Doctoral student:
Monica-Gabriela Culic (married Florea)

Cluj-Napoca
2014

CONTENTS

Argument	p. 5
1. The role of memory and memoirs in reconstituting history	
Theoretical and methodological aspects	p. 8
2. The union between history and memoirs	p. 21
2.1. Memoirs about the union in monographs	p. 23
2.2. Memoirs about the union in collections of documents	p. 25
2.3. Memoirs about the union in the press	p. 33
2.4. Historiographical considerations on the memoirs devoted to the year 1918	p. 38
3. The memoirs devoted to the year 1918	p. 47
3.1 The memoirs devoted to the Great Union as posthistory	p. 50
3.2. Historical objectives (monuments, statues, places of the union, inscriptions) during the interwar period	p. 57
3.3. The memoirs of the political elite	p. 67
3.3.4. George Pop de Băsești	p. 67
3.3.5. Ștefan Cicio Pop	p. 75
3.3.6. Iuliu Maniu	p. 78
3.3.7. Alexandru Vaida-Voevod	p. 85
3.3.8. Vasile Lucaciu	p. 88
3.3.9. Onisifor Ghibu	p. 94
3.3.10. Iuliu Hossu	p. 98
3.3.11. Enea Grapini	p. 102
3.3.12. Aurel Cosma	p. 107
3.3.13. Vasile Goldiș	p. 114
3.3.14. Tiron Albani	p. 117
3.3.15. Sever Bocu	p. 119
3.3.16. Ion Pelivan	p. 123
3.3.17. Pantelimon Halippa	p. 127

3.3.18 Regina Maria	p. 128
3.4. The intellectual elite: writers, lawyers, military	p. 138
3.4.1. Octavian Goga	p. 138
3.4.2. Lucian Blaga	p. 139
3.4.3. Victor Moldovan	p. 142
3.4.4. Aurel Cosma Junior	p. 145
3.4.5. Ilie Lazăr	p. 151
3.5. The village world. Priests, teachers	p. 160
3.5.1. Victor Lazăr	p. 160
3.5.2. Traian Mager	p. 165
3.5.3. Ana Cicio Pop Birtolon	p. 169
3.6. Intermediated memories. The sons, the grandsons, the heirs of the men of 1918	p. 174
3.6.1. V.V. Tilea	p. 174
3.6.2. Maxim Leancă	p. 176
3.6.3. Florian Medrea	p. 180
Cap. 4. Commemorative practices during the interwar period. Feasts, anniversary book editions	p. 183
5. The memory of the year 1918 in communism	p. 200
Conclusions	p. 221
Annexes	p. 225
Bibliography	p. 309

Keywords: Romanian memoirs, national unity, 1918, nationalism, commemorative practices, Romanian culture, interwar period, communism

The works of memoir literature inform us about the implementation of the official regulations in everyday life and, more than that, they reflect the acceptance or rejection of the measures taken towards integration and unification, revealing various aspects of the attitudes and mentalities expressed in this process of transition and transformation. Information will attain its real value only by corroboration with other sources, with accurate data and information, and it is the role of source criticism to do that. In the present study, we aimed to examine how the integration and unification of the territories are reflected in the works of the Romanian memoirists, whether they were national leaders directly involved in the events or representatives of the intellectual elite and of the peasant world.

One of the attractive historical sources that can fully assist with the research of a particular historical period is represented by memoirs. This type of document is far from objective, first of all because some of the memoirs are very close to literature, relinquishing part of the truth or of the accuracy for the sake of artistic impression. Still, even where a presentation intends to get as close as possible to the truth line of experiences, the text cannot escape subjective influences, as memories are eminently documents that are built around the person who writes them. Although this lack of objectivity may be an obstacle to historical research, it is nonetheless helpful in outlining ideas, attitudes, the specific style of a certain period, or subjective realities that we are equally interested in today, because only in this way can we aspire to a complete history.

This study does not intend to treat the events that took place after World War because they have been widely discussed by generations of historians; instead, it wishes to reveal how the Union of 1 December 1918 has remained entrenched in the Romanians' memory. To highlight this, we intend to portray and analyse the events held before and after the Great National Assembly of Alba Iulia, as they appear in memory of those present at the events, but also of those who were told about the union.

The thesis is divided into five chapters. The first chapter subjects to attention the role of memory and memoirs, because the attempt to retrieve memory and properly define it has remained a constant interest of historiography, enabling the historical undertaking to be as in-depth and as close to the truth as possible. In the second chapter, we have tried to present the

interest that the union engendered in history, because Romania's participation in World War I and the achievement of the Great Union were and are the subjects of a vast literature, with a series of studies, articles, papers that discuss and analyse different aspects of the period, or works of memoirs. The volumes and collections of volumes that have been edited illustrate both the Romanians' participation in the war for the completion of our nation, and the final stage of the struggle for national unity. In addition to these volumes, we should mention a series of studies and articles with scientific documentary value, which together contribute to acquiring knowledge about and understanding our past.

The substantial chapter dedicated to the memoirs of 1918 is broken down into four subchapters, the first of these being dedicated to the leaders of the national movement. The memoirs that reflect the process of accomplishing national unity express the profound aspirations of their authors and, besides their intrinsic value, they round off the overall picture of the period, the people of the society. Starting from the memoirs of the 1848 Revolutionaries and continuing with those of the participants in the Great Union of 1918, one can notice a common point, namely the assumption of the fact that action must be taken, the determination to validate the historical and pedagogical significance of time, the argument that the knowledge and acknowledgment of the past, of history leads to an awakening of the collective consciousness and becomes part of the national consciousness. In order to cover as many significant points and details concerning the course of the events, argued and reinforced by the documents these memoirs contain, we paid special attention to this chapter, dedicating thus a larger space to the national leaders, among whom mention should be made of: George Pop de Băsești, Ștefan Cicio Pop, Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voevod, Onisifor Ghibu, Cardinal Iuliu Hossu, Enea Grapini, Aurel Cosma, Vasile Goldiș, etc.

We continued our efforts with the illustration of the memoirs of the intellectual elite, whose members were also present among the participants in Alba Iulia, an elite represented by writers, lawyers, military and political figures such as: Octavian Goga, Ilie Lazăr, Victor Moldovan, Aurel Cosma Jr. Another chapter examined here presents the memories of a social stratum including priests, canons, elementary teachers, teachers, peasants, in other words, the village world. The priests in the Romanian Transylvanian villages were the true propagators of the union, definitively contributing to the Romanian culture and civilization. Memory has

retained the image of the priest who was concerned with recording in a journal or register the important moments of the community, with a view to preserving them for posterity.

The final subchapter is dedicated to intermediated memories, of the descendants of those who were present in Alba Iulia in 1918 or who were involved in organizing the Great Assembly: heirs, sons and grandsons. Wishing to illustrate as eloquently as possible the atmosphere of the period, the vocabulary from the beginning of the century with its specific perfume and colour, we resorted to highlighting them through quotations, leaving the text to speak directly to the readers, who can pass the recounted impressions through their own value and knowledge filter.

The fourth chapter deals with the commemorative practices of the interwar period. One of the many traditions of our people is the celebration of various events in his history. Throughout time, these celebrations have occasioned the enthusiastic expression of the feelings of the Romanian people' national unity across its entire territory and outside the country. After World War I, the most important moment in Romania's history, a time that was as natural as it was necessary, was the union of December 1918. The euphoria and excitement of the days from the end of 1918, the fulfilment of a holy and so much awaited desideratum made this moment represent an extremely important point of reference for all Romanians, an event that would always remain in their memory, thus being recollected consistently and reverently.

The last chapter of the study tries to capture the manner in which the memory of the union was reflected in communism. The theme of Transylvania's union with Romania had a sinuous trajectory in the post-1944 period, with radical changes of perspective. While up until 1945, the Great Union represented the key point of the Romanian national edifice, reflected in the historiography of the time, after this year the theme was marginalized, the tendency being either to ban it or to alter its meaning. There was a relaxation of power and a manifestation of interest in the subject of the Union through the legitimation of the national issue, even though the national values were subordinated and integrated within the communist ideology. Placed aside after 1945, this theme experienced a sharp rebound in 1968, when the communists took this anniversary and used it in their favour to justify the communist doctrine; the 1970s-80s witnessed an exacerbation of the theme.

The dissertation is based on research conducted in the existing funds of documents from the National Archives in Bistrița-Năsăud, Sălaj, Suceava, as well as in the funds of the "Lucian Blaga" Central University Library in Cluj-Napoca, the Academy Library in Bucharest,

containing mostly published works but also unpublished texts, as well as specialized documents and bibliography, the press and, of course, memoirs.

It is indisputable that narrative sources nuance and complete with many details the information from sources of another nature. Among these, memoir writings represent the sources that give the most life and colour to the information because they offer accounts of events that are contemporary with their authors, which they either attended or discovered by living at the time. The importance of memoir literature is also given by the fact that it presents the same historical reality, but under different aspects, from the point of view of writers who come from various social strata, with varied life experiences, with a diverse cultural background, as well as with particular perceptions and sensitivities or with a greater or lesser power to evoke events. They all complement and validate one another, together contributing to creating an image of events of the year 1918 that is as truthful as possible.

The records in the literature of testimonies do not evaluate and do not analyse the facts, because this is the task of historiography, but according to their nature, the events are recorded in the way that the author sees them or is informed about them. This aspect of memoirs contributes to deepening and refining the information from other sources, but also provides a reflection on the mentality of the author and the society of the time. The testimonies in these memoirs are the reference point; they confirm that the democratic sense and spirit of the assembly of Alba Iulia from 1 December 1918 cannot be downplayed or reinterpreted, regardless of the arguments. They all converge to convince that each written page dedicated to the event was not a hazard in history, but was supported by the crowds, their enthusiasm and energy that definitively changed the destiny of the Romanian people. What transpires from the memories is thirst for freedom, the Romanians' desire and willingness to rule themselves. The memoirs dedicated to the union of 1918 strongly emphasize the loyalty, perseverance and consistency of their national political ideal. Many a time we quoted excerpts from those texts in an attempt to bring the perfume of that epoch into contemporaneity, an epoch that was highly charged with the patriotic feeling and the pride of being Romanian, a feeling that almost a century later has fallen into disuse, unfortunately reaching even the opposite extreme, namely the shame of being Romanian.

In the destiny of a nation there are milestones that remain unerasable in the memory of the future generations. Such a historical moment was the year 1918, when over the span of one year alone, the moments of agony and those of victory were combined, culminating in the

achievement - with boldness, commitment and perseverance - of a new, great Romania. the generation of the first decades of the 20th century, belonging to different social classes, earned its incontestable merit of rising to the height of its calling, to which the entire dialectic of the Romanian people's historical evolution steered it.

BIBLIOGRAPHY

I. UNPUBLISHED SOURCES

The National Archives, Bistrița-Năsăud County Branch

Cronica parohiei Mureșenii Bârgăului 1884. Oficiul parohial greco-catolic românesc Mureșenii Bârgăului.

Fond Anton Coșbuc. Manuscris Enea Grapini – Evenimentele premergătoare revoluției din 1918 și Unirea.

Fond Banca Aurora Nasaud, filiala Bistrița.

Fond col. Pavel Tofan. Corespondența și acte ale Gărzii Naționale Bistrița 1918-1919, dosar nr. 8.

Fond Colecția Solomon Haliță, 1918-1923, dosar 88.

Fond personal Gheorghe Avram nr 532, dosar 21/ 7, 1919-1931

Fond Victor Moldovan. Fond Vicariatul Rodnei nr 1230/1919 – Sărbătorirea Unirii

Fondul Consiliul Național Român. Colecția Iulian Marțian, 1918.

Oficiul Parohial Greco-Catolic Telciu, 1919-1949, 1958.

Oficiul Parohial Ortodox Nasaud, 1904-1949

The National Archives, Sălaj County Branch

Fondul Protopopiatul Greco-catolic Buciumi, dosar 83/ 1912-1926. Dosar 89/ 1916-1918

Fondul personal Ioan Ardeleanu Senior (directorul scoalei primare Sărăuad, jud Sălaj in 1936; dir Scoala de Stat Tăsnad, 1937).
Correspondenta primita de IAS - Dosar 36/1929-1934

The National Archives, Suceava County Branch

Fond personal Nicolae Grămadă, manuscrisul B.9 Aspecte de viata din trecutul orasului Suceava

Fond personal Aurel Huțu, nr. inventar 585, O pagină din istoria locală: „Unirea Câmpulungului Moldovenesc cu vechiul Regal al României în anul 1918”, de Ion Sabie Nr. inventar 25. intitulat Articolul lui Aurel Huțu despre unirea Câmpulungului Moldovenesc cu vechiul Regat al României în 1918. Bucovina–însemnări istorice. Bucovina– crâmpie istorice. Lupta comună a celor trei țări române pentru independență și unire

Romanian Academy Library, Bucharest

Vasile Goldiș, Despre problema națională. Mss 1772.

Alexandru Vaida-Voevod. Corespondență. Mss 2495

Copie dupa memoriile generalului american Stanley Washburn 1916/1918
Vaida-Voevod, Al. Discurs ținut in 1918 în Camera Ungară din Budapesta. Mss. A 1165

II. PUBLISHED SOURCES

a. JOURNALS, MEMOIRS, MEMORIES, CORRESPONDENCE, SPEECHES

1. **Albani, Tiron.** *Douăzeci de ani dela Unire. Monografie comemorativă a unirii. Vol. 1. Cum s-a făcut Unirea*, Oradea: Grafica, 1938, 384 p.; *Memorii. Din contribuția clasei muncitoare la desăvârșirea statului național român unitar : 1 decembrie 1918*, București : Editura Științifică, 1969, 120 p.
2. **Blaga, Lucian.** *Hronicul și cântecul vârstelor*. Postfață și bibliografie de Ioan Holban. București: Minerva, 1990, XXXIII, 237 p.
3. **Cicio-Pop, Ștefan.** *Unirea Ardealului și Banatului cu Patria Mamă*. Conferință ținută la 22 ianuarie 1928 la Cernăuți. Cernăuți: Tipografia Mitropolitul Silvestru, 1928, 30 p.

4. **Clopoțel, Ion.** *Frământările unui an. 1918*, Sibiu: Biroul de Imprimare “Cosânzeana”, 1919, 122 p.
5. **Clopoțel, Ion.** *Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România*, Cluj: Editura Revistei Societatea de Măine, 173 p.
6. **Cosma Jr., Aurel.** *Corespondență. Vol. 2.* Prefață de Crișu Dascălu. Ediție îngrijită, studiu introductiv, notă asupra ediției și indice toponomastic de Raul Ionuț Rus și Teodora Drăghici. Timișoara: David Press Print, 2011, 513 p.
7. **Dumitrescu, Constantin.** *Clipa și istoria. Convorbiri. Liceenii în anotimpul Marii Uniri.* București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997, 130 p.
8. **Lazăr, Ilie.** *Amintiri.* Editor Romulus Rusan. Prefață de Doru Radosav. București: Fundația Academia Civică, 2000, 161 p.
9. **Maria, Regina României.** *Însemnări zilnice (decembrie 1918-decembrie 1919).* Vol. 1. Îngrijire de ediție, introducere și note de Vasile Arimia. București: Albatros, 1996, XIX, 425 p.
10. **Moldovan, Victor.** *Memoriile mele.* Copia manuscrisului, 1057 p.
11. **Moldovan, Victor.** *Memoriile unui politician din perioada interbelică.* Editori: Mircea Gelu Buta, Adrian Onofreiu. Cluj-Napoca : Presa Universitară Clujeană, 2013, 447 p.
12. **Pușcariu, Sextil.** *Memorii.* Ediție de Magdalena Vulpe. Prefață de Ion Bulei. București: Minerva, 1978, 895 p.
13. **Vaida-Voevod, Alexandru,** *Memorii.* Prefață, ediție îngrijită, note și comentarii de Alexandru Șerban. Cluj-Napoca: Dacia, 1998, Vol. 1-4.

b. PERIODICALS

Newspapers

- “Alba Iulia”, 1918-1919, 1929.
- “Calendarul național al ziarului America”, 1930.
- „Mișcarea”, Iași. 1927, 1929.
- “Nădejdea”, Timișoara, 1923, 1927.
- „Ordinea”, București. 1928-1931.
- “Românul”, Arad. 1918.

“Ultima Oră”, București, 1928-1930.
“Unirea”, Blaj. 1917, 1929.
„Universul”, București. 1930, 1933, 1942.
„Viitorul”, București. 1927-1934.

Reviews

“Apulum”, Alba Iulia. 1969, 1980-1985, 1990-1993.
“Biserica Ortodoxă Română”, București. 1978.
“Dacoromania”, Alba Iulia. 1998-2010.
“Glasul Bisericii”, București. 1978, 1982.
“Mitropolia Moldovei și Sucevei”, Iași. 1983.
“Mitropolia Ardealului”, Sibiu. 1978.
“Mitropolia Banatului”, Arad: Timișoara. 1978.
“Revue Roumaine d’Histoire”, București. 1965, 1969, 1977.
“Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Seria Philologica”, Cluj-Napoca. 1968.
“Ziridava”, Arad. 1974.

Yearbooks and Bulletins

Acta Musei Napocensis. Anuarul Muzeului de Istorie Cluj Napoca. 1968.
Acta Musei Porolissensis. Anuarul Muzeului De Istorie și Artă din Zalău. 1988.
AIO. Anuarul Institutului de Istorie Orală, Cluj-Napoca. 1998-2013.
Analele Sighet. 1998.
Annales Universitatis Apulensis. Seria Historica, Alba Iulia, 2006.
Analele Universității din București. 1968.
Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Iași. 1988
Anuarul Institutului de Istorie. Seria Historica”, Cluj-Napoca. 1968, 1978, 1987-1988, 2003.
Sargetia. Anuarul Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva. 1963, 1979, 2006.
Xenopoliana. Buletinul Fundației Academice “A. D. Xenopol”, Iași. 2003.

III. WORK INSTRUMENTS. DICTIONARIES. ENCYCLOPAEDIAS AND COMPENDIA. BIBLIOGRAPHIES

14. **Anuarul Istoriografic al României. Bibliografie selectivă. 2011.** Vol. 1. Cluj-Napoca: Argonaut, 2013.
15. **Bibliografia Istorică a României**, Vol. I (1944-1969) - Vol. XIII (2009-2010). București: Editura Academiei Române, 1970- 2012.
16. **Crăciun, Ioachim.** *Bibliografia Transilvaniei Românești 1916-1936.* București: Imprimeria Națională, 1937.
17. **Enciclopedia României.** Comitetul de direcție: Dimitrie Gusti, Const. Orghidan, Mircea Vulcănescu, Virgil Leonte. Ediție anastasică. Iași: Tipo Moldova, 2010.
18. **Istoria României în texte.** Coordonator Bogdan Murgescu, București, 2001.
19. **Istoria României. Compendiu.** Coord.: Ioan Aurel Pop, Ioan Bolovan, Cluj-Napoca, 2004.
20. **Istoria Românilor.** Coordonator: Gheorghe Platon; Autori: Ion Agrigoroaiei, Ion Bulei, Vasile Cristian. București: Editura Enciclopedică, 2003.
21. **Turc, Lucia.** *Bibliografia Transilvaniei (1936-1944).* Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 1998, 352 p.

IV. GENERAL WORKS. MONOGRAPHS

22. *****.** *Memorialistica revoluției de la 1848 în Transilvania.* Studiu introductiv, ediție, note și glosar de Nicolae Bocșan și Valeriu Leu. Cluj-Napoca: Dacia, 1988, 305 p.
23. *****.** *The Oral History Reader.* Second edition. Edited by Robert Perks and Alistar Thomson. London, New York: Routledge, 2002, XIV, 578 p.
24. *1918 la români. Vol. I-X.* București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1983-1989, 780, 564, 813, 548, 596, 527, 636, 527, 480, 650 p.

25. *Desăvârșirea unificării Statului Național Român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie.* București: Editura Academiei R.S.R., 1968, 340 p.
26. *Destrămarea monarhiei austro-ungare 1900-1918. Comunicări prezentate la Conferința istoricilor din 4-9 mai 1964 de la Budapesta,* București: Editura Academiei R.P.R, 1964, 363 p.
27. **Agrigoroaiei, Ion.** *Opinie publică și stare de spirit în vremea Războiului de Întregire și a Marii Uniri. Iași, 1916-1918.* Iași: Editura Fundației Axis, 2004, 303 p.
28. **Agrigoroaiei, Ion.** *Iașii în anii 1916-1918. Partea I. Opinie publică și stare de spirit în timp de război 1916-1917.* Iași: Anteros, 1998, 186 p.
29. *Consiliul Național Român din Blaj (noiembrie 1918-ianuarie 1919). Protocoale și acte.* Ediție îngrijită, studiu introductiv, indici și glosar de Viorica Lascu și Marcel Știrban. Cluj-Napoca: Dacia, 1978-1980, 227, 239 p.
30. **Crihană, Alina.** *Aspecte ale memorialisticii românești posttotalitare: între pactul autobiografic și pactul cu istoria,* Galați: Europlus, 2011, 207 p.
31. **Curticăpeanu, Vasile.** *Mișcarea culturală românească pentru unirea din 1918.* București: Editura Științifică, 1968, 287 p.
32. **Deac, Augustin.** *Contribuția clasei muncitoare la făurirea statului național unitar român.* București: Editura politică, 1986, 155 p.
33. **Eliade, Mircea.** *Încercarea labirintului.* Cluj-Napoca:Dacia, 1990, 167 p.
34. **Georgescu, Vlad.** *Politică și istorie. Cazul comuniștilor români 1944-1977.* București: Humanitas, 1991, 166 p.
35. **Hăulică, Cristian.** *Textul ca intertextualitate: pornind de la Borges.* București: Editura Eminescu, 1981, 214 p.
36. **Holban, Ioan.** *Literatura română subiectivă de la origini până la 1990. Jurnalul intim. Autobiografia literară.* Iași; Tipo Moldova, 2007, 321 p.
37. **Iosifescu, Silvian.** *Literatura de frontieră.* București: Editura pentru Literatură, 1969, 423 p.
38. **Iosifescu, Silvian.** *Literatura mărturisirilor: de la Cellini la Malraux.*Vol. 1-2. București: Minerva, 1972.

39. *Istoria poporului român*. Sub redacția acad. Andrei Oțetea. București: Editura Științifică, 1972, 659 p.
40. *Istoria R.P.R.. Manual pentru învățământul mediu*. Sub redacția acad. Mihail Roller, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1952, 762 p.
41. **Lejeune, Philippe**. *Pactul autobiografic*. București: Univers, 2000, 413 p.
42. **Liveanu, Vasile**. *1918. Din istoria luptelor revoluționare din România*. București: Editura Politică, 1960, 680 p.
43. **Lungu, Dan**. *Povestirile vieii. Teorie și documente*. Ediția a 2-a. Iași: Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, 2009, 252 p.
44. **Lupaș, Ioan**. *Istoria Unirii Românilor*. București: Fundația Culturală Regală „Principele Carol”, 1937, 408 p.
45. **Moga, Valer**. *ASTRA și societatea. 1918-1930*. Cuo prefață de Marcel Știrban. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2003, 584 p.
46. **Moga, Valer**. *Unirea din 1918 în istoriografia anilor 1945-1967*. În: Anul 1918 în Transilvania și Europa Central-Estică. Contribuții bibliografice și istoriografice, Cluj-Napoca: Academia Română: Centrul de Studii Transilvane, 2007, 400 p.
47. **Moisa, Gabriel**. *Istoria Transilvaniei în istoriografia românească 1965-1989*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2003, 373 p.
48. **Moisa, Gabriel**. *Istorie și politică în România comunistă. Note de curs*. Oradea: Editura Universității din Oradea, 2008, 161 p.
49. **Müller, Florin**. *Politică și istoriografie în România 1948-1964*. Cluj-Napoca: Nereamia Napocae, 2003, 361 p.
50. **Nistor, Ioan Silviu**. *Contribuții mureșene la Marea Unire din 1918*. Cluj-Napoca: Dacia, 1981, 280 p.
51. **Pascu, Ștefan**. *Făurirea statului național unitar român. Vol. I-II*. București: Editura Academiei, 1983, 432, 404 p.
52. **Pascu, Ștefan**. *Marea Adunare Națională de Alba Iulia, încununarea ideii, a tendințelor și luptelor de unitate a poporului român*. Cluj: Universitatea Babeș-Bolyai, 1968, 510 p.
53. **Pop, Iulia**. *Memorie și suferință. Considerații asupra literaturii memorialistice a universului concentraționar comunist*. Cluj-Napoca: Argonaut, 2010, 434 p.

54. **Răcilă, Emil.** *România în Primul Război Mondial : “situația economică, social-politică și administrativă din teritoriul românesc vremelnic ocupat” : 1916-1918.* București: Ager-Economistul, 2005, 382 p.
55. **Ricoeur, Paul.** *Memoria, istoria, uitarea.* Timișoara: Amarcord, 2001, 643 p.
56. *România și conferința de pace de la Paris 1918-1920. Triumful principiului naționalităților.* Coordonator Viorica Moisuc. Cluj-Napoca: Dacia, 1983, 416 p.
57. **Saint-Simon, Louis de Rouvroy.** *Memorii.* Antologie, note și prefață de Maria Carpov. București : Univers, 1990, 1031 p.
58. **Sasu, Aurel; Vartic, Mariana.** *Romanul românesc în interviuri. O istorie autobiografică.* Vol. I. București: Minerva, 1985, 963 p.
59. **Todorov, Tzvetan.** *Abuzurile memoriei,* Timișoara: Amarcord, 1999, 66 p.
60. **Țugui, Pavel.** *Istoria și limba română în vremea lui Gheorghiu-Dej. Memoriile unui fost șef de Secție a CC al PMR.* București: Editura „Ion Cristoiu”, 1999, 301 p.
61. **Unc, Gheorghe; Deac, Augustin.** *1918. Gărzile naționale române din Transilvania.* București: Editura militară, 1979, 231 p.
62. *Unirea Transilvaniei cu România. 1 decembrie 1918.* Coordonatori Ion Ionescu-Puțuri și Augustin Deac, București, Editura Politică, 1970, 791. Ediția a 2-a, București: [s.n.], 1972, 775 p.; Ediția a 3-a București: Editura Politică, 1978, 743 p.
63. **Vianu, Tudor.** *Figuri și forme literare.* București: Casa Școalelor, 1946, 243 p.
64. **Vrabie, Diana.** *Cunoaștere și autenticitate. Drama cunoașterii și tentația autenticității în literatura românească interbelică.* Timișoara: ArtPress: Augusta, 2008, 393 p.
65. **Vulcănescu, Mircea.** *Războiul pentru întregirea neamului.* Cu o prefață de Titus Bărbulescu; Postfață de Horia Stamatu. București: Saeculum: Vestala, 1999, 159 p.
66. **Xenofontov, Ion.** *Războiul sovieto-afghan: (1979-1989). Studiu de istorie verbală, percepții, documente.* Iași: Lumen, 2011, 552 p.
67. **Zainea, Ion.** *Cenzura istoriei, istoria cenzurată. Documente (1966-1972).* Oradea: Editura Universității din Oradea, 2006, 321 p.
68. **Zub, Al.** *Orizont închis. Istoriografia română sub dictatură.* Iași: Institutul European, 2000, 200 p.

69. **Zub, Alexandru.** *Istorie și finalitate. În căutarea identității.* Ed. a 2-a. Iași: Polirom, 2004, 266 p.

V. STUDIES AND ARTICLES

70. **Abrudan, Paul; Stoia, Mircea.** *Contribuții hunedorene la desăvârșirea unității de stat a României.* În: Sargția, 15, 1981, pp. 262-268.
71. **Achim, Valeriu.** *Contribuția maselor populare, a unor personalități maramureșene la înfăptuirea statului național unitar român.* În: Oltenia, 3, 1981, pp. 169-174.
72. **Agrigoroaiei, Ion.** *Marea Unire și activitatea diplomației românești, reflectată în presa din Iași.* În: Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie. Iași, 25, 1988, nr. 2, pp. 91-117.
73. **Anghel, Eugenia Rodica; Buzatu, Gheorghe.** *Universitatea din Iași și Unirea Transilvaniei cu România.* În: Cronica, 18, 1983, nr. 45, p. 2.
74. **Ardeleanu, Ion.** *Înfăptuirile maselor populare din 918 și recunoașterea lor internațională.* În: Carpica, 11, 1979, pp. 29-40.
75. **Ardeleanu, Ion.** *Lupta maselor populare pentru formarea statului național unitar român.* În: Viitorul social, 7, 1978, nr. 4, pp. 631-644.
76. **Ardeleanu, Ion; Mușat, Mircea.** *1918. Socialiștii români în fruntea luptei maselor pentru încheierea procesului de formare a statului unitar.* În: Anale de istorie, 21, 1975, nr. 6, pp. 45-57.
77. **Arimia, Vasile.** *Consiliile naționale române și rolul lor în pregătirea și înfăptuirea unirii.* În: Anale de istorie, 14, 1968, nr. 6, pp. 22-31.
78. **Arimia, Vasile.** *Gărzile naționale în lupta pentru înfăptuirea unității de stat a României.* În: Revista Arhivelor, 11, 1968, nr. 2, pp. 153-164.
79. **Bányai, L.; Porțeanu, Al.** *Lupta mișcării muncitorești transilvănene pentru făurirea statului național unitar.* În: Lupta de clasă, 48, 1968, nr. 11, pp. 40-48.
80. **Bányai, Ladislau.** *Lupta revoluționară de eliberare socială și națională în Transilvania și actul Unirii.* În: Omagiu lui Petre Constantinescu-Iași cu prilejul împlinirii a 70 de ani. București: Editura Academiei R.P.R., 1965, pp. 569-575.

81. **Bejenaru, Ionel.** *Ardealul ne cheamă, cu inima plină de dor... Botoșanii și Marea Unire.* În: Hierasus, 6, 1986, pp. 151-155.
82. **Boldea, Iulian.** *Jurnalul de criză.* În: Apostrof, XXIII, 2012, nr. 3, p. 5.
83. **Boldea, Iulian.** *Memorialistica lui Mircea Eliade.* În: Limba română, 2007, nr. 1-3, p. 151-156.
84. **Botoran, Constantin.** *Făurirea statului național unitar român, rezultat al luptei maselor populare.* În: Revista Română de studii internaționale, 12, 1978, nr. 4, pp. 475-486.
85. **Campus, Eliza.** *La lutte pour l'achèvement de l'unité national roumaine (1914-1918).* În: Revue Roumaine d'histoire, 4, 1965, pp. 765-790.
86. **Cântec, Florin.** *Memorie și uitare în istorie. Repere din istoriografia franceză.* În: Xenopoliana. Buletinul Fundației Academice „A. D. Xenopol”, Iași. XI, 2003, nr. 3-4, p. 29-40.
87. **Căpâlnean, Vasile.** *Maramureșenii participanți la înfăptuirea Unirii (1918).* În: Marmația, 4, 1978, pp. 197-209.
88. **Cerchez, Claudia.** *Câteva considerații privind activitatea cadrelor didactice din ținutul Sibiului în lupta pentru realizarea unității naționale a României.* În: Studii și comunicări. Muzeul Brukenthal, 21, 1981, pp. 229-235.
89. **Cicală, Ioan.** *Desăvârșirea unității politice – factor important al închegării forțelor proletariatului român.* În: Anuarul Institutului de Istorie. Cluj, 11, 1968, pp. 135-157.
90. **Ciurea, Al. I.** *Rolul clericilor, teologilor și cărturarilor români în epoca făuririi statului național unitar român.* În: Mitropolia Moldovei și Sucevei, 59, 1983, nr. 10-12, pp. 681-785.
91. **Clopoțel, Ion.** *Crâmpoie din lupta bănățenilor pentru unitate națională în 1918-1919.* În: Mitropolia Banatului, 18, 1968, nr. 1-3, pp. 56-64.
92. **Comșa, Daniela.** *Consiliul național român din comuna Gheja.* În: Acta Musei Napocensis, 19, 1982, pp. 501-507.
93. **Constantinescu, Miron; Bányai, Ladislau; Curticăpeanu, Vasile; Göllner, Carol, Nuțu, Constantin.** *Cu privire la probelema națională în Austro-Ungaria*

- (1900-1918). În: *Destrămarea monarhiei austro-ungare 1900-1918*, București: Editura Academiei R.P.R., 1964, pp. 93-189.
94. **Constantinescu-Iași, P.; Bányai, Ladislau.** *Le rôle des masses populaire dans la constitution et le parachèvement de l'État national roumain.* În: *Revue Roumaine d'Histore*, 4, 1965, nr. 4, pp. 577-596.
95. **Constantiniu, Florin; Stanciu, Ion.** *Sprrijinul și lupta românilor din străinătate pentru cauza unității românești (1914-1918).* În: *Revista de istorie*, 29, 1979, nr. 12, pp. 1873-1887.
96. **Corbu, Constantin.** *Contribuția țărănimii la făurirea Marii Uniri din 1918.* În: *Anale de istorie*, 34, 1988, nr. 5, pp. 36-52.
97. **Crăciun, Pompei.** *Aspecte din lupta maselor populare din județul Bistrița-Năsăud pentru Unirea Transilvaniei cu România (1918).* În: *File de istorie*, 4, 1976, pp. 390-399.
98. **Crișan, Vasile.** *Clasa muncitoare în lupta pentru desăvârșirea unității statului național român.* În: *Anale de istorie*, 34, 1988, nr. 5, pp. 17-35.
99. **Curticăpeanu, Vasile.** *Cultura în sprijinul unității de stat.* În: *Desăvârșirea unificării Statului Național Român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie*, București: Editura Academiei R.S.R., 1968, pp.316-352.
100. **Daicoviciu, Constantin; Bányai, Ladislau; Cheresteșiu, Victor; Liveanu, Vasile.** *Lupta revoluționară a maselor- factor hotărâtor în unirea Transilvaniei cu România.* În: *Studii. Revistă de istorie*, 11, 1958, nr. 6, pp. 21-56.
101. **Dan, Ioan; Pârvulescu, Gheorghe.** *Mișcarea muncitorească din România și lupta pentru făurirea statului național unitar român.* În: *Ziridava*, 7, 1977, pp. 81-95.
102. **Dandara, Livia.** *Extirparea ideologică a memoriei naționale prin falsificarea masivă a trecutului istoric. Experimentul stalinist în varianta Roller: istoria R.P.R. în ediții succesive.* În: *Analele Sighet*, 6, 1998, pp. 574-587.
103. **Deac, Augustin.** *Mișcarea muncitorească și socialistă – factor important al luptei pentru formarea statului național unitar român.* În: *Analele Institutului de Istorie a Partidului*, 14, 1968, nr. 6, pp. 3-10.
104. **Deaconu, Luchian.** *Documente din colecțiile muzeului Olteniei referitoare la activitatea desfășurată de românii aflați în Franța în sprijinul procesului de formare*

- și recunoaștere internațională a statului național unitar român.* În: *Oltenia*, 2, 1980, pp. 155-161.
105. **Delureanu, Ștefan.** *Voluntari români în Italia și idealul reîntregirii naționale.* În: *Tomis*, 23, 1988, nr. 8, p. 13.
106. **Diculescu, Vladimir.** *Românii din America și desăvârșirea unității statului național român.* În: *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie. Cluj-Napoca*, 23, 1980, pp. 335-344.
107. **Dobrinescu, Valeriu Florin.** *Diplomația României și Marea Unire din 1918.* În: *Vatra*, 18, 1988, nr. 12, p. 10.
108. **Dragoș, Vasile.** *1918, pe Mureș în sus.* În: *Marisia*, 5, 1975, pp. 383-385.
109. **Dumitru-Snagov, Ion.** *Alte noi pagini din arhiva Marii Uniri – documente din Vatican.* În: *Revista arhivelor*, 45, 1988, nr. 4, pp. 399-413.
110. **Dumitru-Snagov, Ion.** *Documente străine inedite despre 1 Decembrie 1918.* În: *Magazin istoric*, 22, 1988, nr. 12, pp. 28-32.
111. **Duțu, Alexandru.** *Însemnări despre rolul cărții în realizarea statului național român.* În: *Revista bibliologică*, 1968, nr. 11, pp. 662-663.
112. **Fanache, V.** *Semnificația unirii (1918) în literatura Transilvaniei.* În: *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Philologica*, 13, 1968, nr. 2, pp. 3-11.
113. **Fotino, Nicolae; Calafeteanu, Ion.** *La consécration internationale de la grande union.* În: *Revue roumaine d'histoire*, 17, 1978, nr. 4, pp. 631-649.
114. **Frățilă, Ion; Ionaș, Vasile.** *Aportul populației din județul Hunedoara la Unirea Transilvaniei cu România.* În: *Sargetia*, 14, 1979, pp. 455-474.
115. **Gall, Ioan.** *Lupta muncitorimii din Transilvania – factor de seamă în pregătirea înfăptuirii Unirii de la 1 decembrie 1918.* În: *Acta Musei Napocensis*, 1968, 5, pp. 293-309.
116. **Gheorghiu, I.; Coman, I.** *Contribuția mișcării socialiste din Transilvania la pregătirea și desfășurarea Adunării Naționale de la Alba Iulia.* În: *Analele Universității din București. Istorie*, 28, 1969, nr. 1, pp. 113-120.
117. **Ghinea, N.** *Preotul Avram Imbroane, un luptător bănățean pentru unirea de la 1 decembrie 1918.* În: *Biserica Ortodoxă Română*, 1978, 96, nr. 11-12, pp. 1314-1317.

118. **Grad, Cornel; Goron, Doru; Wagner, Ernest.** *Consilii și gărzi naționale române în Sălaj în anul 1918. Contribuții documentare.* În: Acta Musei Porolissensis, 1988, 12, pp. 469-619.
119. **Greffner, Otto.** *Acțiuni cu caracter național și social în anul 1918 în județul Arad.* În: Ziridava, 1974, 3-4, pp. 177-185.
120. **Holban, Ioan.** *Demersul autobiografic.* În: Ateneu, 1982, nr. 9, p. 4..
121. **Hulea, Eugen.** *Despre contribuția voluntarilor români la înfăptuirea unirii.* În: Apulum, 1976, 14, pp. 343-363.
122. **Hurmuzache, Șt.; Adam, I.** *Consiliile naționale române în lupta pentru unirea Transilvaniei cu România.* În: Revista Arhivelor, 11, 1968, nr. 2, pp. 133-151.
123. **Iacoș, Ion.** *Intelectualitatea – componentă organică a mișcării național-populare pentru Unire.* În: Anale de istorie, 34, 1988, nr. 5, pp. 53-71.
124. **Ioanid, Silviu.** *Contribuția universitarilor din București și Iași la unirea Transilvaniei cu România.* În: Analele Universității București. Istorie, 18, 1969, nr. 1, pp. 51-72.
125. **Jiga, Aurel.** *Desăvârșirea unificării statului național, năzuința întregului popor român.* În: Studii și materiale. Târgu Mureș, 1972, 3-4, pp. 421-436.
126. **Jurca, Nicolae.** *Contribuția socialiștilor la făuirea statului național unitar român.* În: Transilvania, 12, 1983, nr. 11, pp. 8-10.
127. **Jurca, Nicolae.** *Mișcarea muncitorească și socialistă din România în lupta pentru înfăptuirea idealului unității naționale.* În: Transilvania, 17, 1988, nr. 11, pp. 12-15.
128. **Lazăr, Eugen.** *Românii din America în sprijinul luptei poporului nostru pentru unitate națională.* În: Crisia, 10, 1980, pp. 633-648.
129. **Liveanu, Vasile.** *Mișcarea socialistă și unirea Transilvaniei cu România.* În: Lupta de clasă, 48, 1968, nr. 11, pp. 49-59.
130. **Maior, Liviu.** *În gărzile naționale românești din Transilvania.* În: Lupta întregului popor, 1988, nr. 4, pp. 47-50.
131. **Mândrea, Ioan.** *1918 în Țara Făgărașului.* În: Cumidava, 12, 1979-1980, pp. 281-304.
132. **Marin, Florea.** *Contribuția medicilor.* În: Tribuna, 27, 1983, nr. 48, p. 10.

133. **Mihalache, Andi.** *Pentru o istorie culturală a ideii de patrimoniu.* În: Xenopoliana. Buletinul Fundației Academice „A. D. Xenopol”, Iași, XI, 2003, nr. 3-4, p. 158-179.
134. **Mihoc, Blaga.** *Unele aspecte ale activității consiliilor naționale române în Baia Mare și împrejurimi.* În: Muzeul Național, 3, 1976, pp. 449-457.
135. **Moga, Valer.** *Anul 1918: un traseu istoriografic de nouă decenii,* în: Anul 1918 în Transilvania și Europa Central-Estică. Contribuții bibliografice și istoriografice, Cluj-Napoca: Editura Academiei Române: Centrul de Studii Transilvane, 2007, pp. 7-20.
136. **Moisuc, Viorica.** *Tratatul de la Trianon – consacrare internațională a legitimității unirii Transilvaniei cu România.* În: Anale de istorie, 22, 1976, nr. 3, p. 44-57.
137. **Muntean, Ioan.** *Alegerea delegaților bănățeni pentru Marea Adunare Națională din 1 Decembrie.* În: Tibiscus, 5, 1979, p. 349-354.
138. **Munteanu, Ioan.** *Contribuția cadrelor didactice din Banat la realizarea Marii Uniri.* În: Revista de Pedagogie, 37, 1988, nr. 11, pp. 58-61.
139. **Mușat, Mircea.** *Decembrie 1918: Vrem să ne unim cu țara. Asupra unirii, toți românii de o părere.* În: Magazin istoric, 12, 1978, nr. 3, pp. 6-11.
140. **Naghi, G.** *Preoții din Banat în evenimentele anilor 1914-1918.* În: Mitropolia Banatului, 28, 1978, nr. 10-12, pp. 602-612.
141. **Neamțu, Ghe.; Fărcaș, A.** *Dascălii ardeleni militanți pentru Unire.* În: Steaua, 1988, 39, nr. 12, pp. 8-9.
142. **Neamțu, Ghe.; Fărcaș, A.** *Din contribuția învățătorilor ardeleni la lupta pentru desăvârșirea unificării satului național român.* În: Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Psychologia-Paedagogia, 28, 1973, pp. 125-133.
143. **Neamțu, Marin.** *Clerici craioveni în slujba idealului unității naționale înfăptuită la 1918.* În: Mitropolia Olteniei, 31, 1979, nr. 4-6, pp. 313-319.
144. **Netea, Vasile.** *Lupta emigrației transilvănene pentru desăvârșirea unității de stat a României.* În: Studii. Revistă de istorie, 21, 1968, pp. 1145-1163.
145. **Nicoară, Ion.** *Brașovenii în fruntea românilor din S.U.A. pentru desăvârșirea procesului de unitate națională și politică de la 1 decembrie 1918.* În: Cumidava, 8, 1974-1975, pp. 169-180.

146. **Nistor, Ioan.** *Acțiunile emigrației și prizonierilor români din Italia.* În: Tribuna, 22, 1978, nr. 27, p. 6.
147. **Nuțu, Constantin.** *Partidul Național Român din Transilvania și problema Unirii.* În: Studii. Revistă de istorie, 21, 1968, nr. 6, p. 1009-1037.
148. **Oltean, Vasile; Faust, Remus.** *Biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului în văltoarea luptei pentru desăvârșirea unității naționale.* În: Mitropolia Ardealului, 23, 1978, nr. 7-9, pp. 438-444.
149. **Oprea, Ioan.** *Activitatea politico-diplomatică pentru recunoașterea internațională a Unirii Transilvaniei cu România.* În: Revista de istorie, 40, 1987, nr. 11, pp. 1111-1125; nr. 12, pp. 1199-1203.
150. **Oprea, Marin.** *Socialiștii români și marea unire.* În: Tribuna, 32, 1988, nr. 48, p. 11.
151. **Păcurariu, Mircea.** *Contribuția bisericii la realizarea actului unirii de la 1 decembrie 1918.* În: Biserica Ortodoxă Română, 96, 1978, nr. 11-12, pp. 7-30.
152. **Pascu, Ștefan.** *Ideea, tendințele și lupta pentru unitate a poporului Român; Mișcarea Memorandistă și lupta pentru unitatea de stat,* în: Desăvârșirea unificării Statului Național Român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie. București, Editura Academiei R.S.R., 1968, pp. 5-87.
153. **Pascu, Ștefan.** *Înfăptuirea marelui idela al poporului român: desăvârșirea unității național-statale în 1918.* În: Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj Napoca, 38, 1987-1988, pp. 21-38.
154. **Pascu, Ștefan.** *Însemnătatea și semnificația Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia și a desăvârșirii Unirii.* În: Anuauul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj Napoca, 21, 1978, pp. 7-30.
155. **Pascu, Ștefan.** *L'unité de la terre et du peuple roumain.* În: Revue de Transylvanie, 7-9, 1941-1943, pp. 325-343.
156. **Pascu, Ștefan.** *Marea Adunare Națională de Alba Iulia. 1 Decembrie 1918.* În: Acta Musei Napocensis, 5, 1968, pp. 1-17.
157. **Pascu, Ștefan.** *Desăvârșirea unității de stat a poporului român.* În: Anuarul Institutului de Istorie din Cluj, 11, 1968, pp. 79-134.

158. **Pascu, Ștefan.** *La proclamation du droit à l'Autodetermination des Roumains de Transylvanie.* În: Revue Roumaine d'Histoire, 7, 1969, nr. 6, pp. 1037-1049.
159. **Pavel, Teodor.** *Considerații asupra activității rolului și caracterului consiliilor naționale române din Bihor (nov-dec. 1918).* În: Apulum, 7, 1969, pp. 423-435.
160. **Pentelescu, Aurel.** *Mihail Rolller și stalinizarea istoriografiei române în anii postbelici,* în: Analele Sighet, 6, 1998, pp. 588-602.
161. **Petraș, Irina.** *Despre jurnal.* În: Ateneu, 2008, nr. 10, p. 17.
162. **Pleșa, Ioan.** *Constituirea și activitatea Consiliului Național Român din Cugir în perioada noiembrie 1918-martie 1919.* În: Apulum, 16, 1978, pp. 467-475.
163. **Pleșa, Ioan.** *Formarea și activitatea consiliilor naționale din județul Alba.* În: luna noiembrie 1918. În: Apulum, 7, 1969, pp. 385-410.
164. **Pleșa, Ioan; Mera, Laurențiu.** *Stegarul Ion Arion, martir al Marii Uniri.* În: Dacoromania, 1999, nr. 1, p. 17-21.
165. **Pogonaru, Ion; Blaj, Traian.** *Din activitatea Sfatului Național Român din Petroșani în preajma unirii Transilvaniei cu România.* În: Sargeția, 7, 1970, pp. 175-180.
166. **Pop, Iulia.** *Scrierile despre sine între literatură și istorie.* În: AIO - Anuarul Institutului de Istorie Orală. Cluj-Napoca, IX, 2008, p. 46-77.
167. **Pop, Iulia.** *Scrierile despre sine între literatură și istorie.* În: AIO - Anuarul Institutului de Istorie Orală, IX, 2008, p. 46-77.
168. **Popa, Petre.** *Relațiile zonei Argeș-Muscel cu Transilvania. Contribuții argeșene la Marea Unire din 1918.* În: Studii și cercetări. Câmpulung Muscel, 3, 1984, pp. 9-14.
169. **Popeangă, Vasile.** *Lupta corpului didactic din Transilvania pentru realizarea unirii de la Alba Iulia.* În: Revista de Pedagogie, 17, 1968, nr. 9, pp. 100-106.
170. **Porcescu, Scarlat.** *Contribuții aduse de slujitorii bisericești din arhiepiscopia Iașilor la făurirea statului național unitar român.* În: Mitropolia Moldovei și Sucevei, 54, 1978, nr. 9-12, pp. 685-714.
171. **Porțeanu, Alexandru.** *L'aport du mouvement ouvrier et socialiste de Transylvanie au parachevément de l'unité de l'Etat national roumain.* În: Revue Roumaine d'Histoire, 7, 1968, nr. 6, pp. 1007-1036.

172. **Porțeanu, Alexandru.** *Les socialistes roumains dans la lutte pour l'indépendance, la souveraineté et l'unité nationales.* În: Revue Roumaine d'Histoire, 16, 1977, nr. 3, pp. 423-438.
173. **Porțeanu, Alexandru.** *Partidul Național Român din Transilvania – factor de seamă în lupta pentru făurirea Marii Uniri.* În: Revista de Istorie, 41, 1988, nr. 11, pp. 1043-1065.
174. **Porțeanu, Alexandru.** *Rolul culturii în realizarea unirii.* În: Revista bibliologică, 1968, nr. 12, pp. 707-709.
175. **Radosav, Doru.** *Istoria subiectivă, în Cornel Jurju, Cosmin Budeancă, Suferința nu se dă la frați. Mărturia Lucreției Jurj despre Rezistența anticomunistă din Apuseni (1948–1958).* Cluj-Napoca: Dacia, 2002, p. 5-7.
176. **Radosav, Doru.** *Memorie și eveniment. Câteva considerații.* În: AIO - Anuarul Institutului de Istorie Orală. Cluj-Napoca, VIII, 2007, p. 7-40.
177. **Radosav, Doru.** *O.,sensibilitate sudică”a memoriei și oralității* În: AIO - Anuarul Institutului de Istorie Orală. Cluj-Napoca,VI, 2005, p. 5-16.
178. **Radosav, Doru.** *Uzul și abuzul de istorie și memorie.* În: AIO - Anuarul Institutului de Istorie Orală. Cluj-Napoca, IX, 2008, p. 5-14.
179. **Răileanu, C.** *Reprezentanții bisericii ortodoxe române din Banat la Alba Iulia în, Mitropolia Banatului,* 28, 1978, nr. 10-12, pp. 613-618.
180. *Revista Română de Drept,* 24, 1968, nr. 9, p. 74-83.
181. **Roz, Alexandru.** *Vasile Goldiș, eminent pedagog, patriot, luptător înflăcărat pentru înfăptuirea Marii Uniri.* În: Revista de Pedagogie, 37, 1988, nr. 11, pp. 62-64.
182. **Rus, Traian.** *Activitatea democratică a consiliilor naționale române în perioada octombrie- decembrie 1918.* În: Revista de istorie, 41, 1988, nr. 11, pp. 1067-1082.
183. **Rus, Traian.** *Contribuții privind lupta românilor transilvăneni și bucovineni aflați în Rusia și S.U.A. pentru unitate națională.* În: Revista arhivelor, 45, 1988, nr. 4, pp. 368-375.
184. **Rüsen, Jörn.** *Desfacerea ordinii istoriei – modernitate, postmodernitate, memorie.* În: Xenopoliana, Buletinul Fundației Academice „A. D. Xenopol”, Iași, XI, 2003, nr. 3-4, p. 16-28.

185. **Șendrulescu, Ion.** *Activitatea lui Vasile Goldiș pentru unirea Transilvaniei cu România.* În: Studii și articole de istorie, 13, 1969, nr. 13, pp. 41-52
186. **Șerban, Ioan.** *Istoricul Legiunii române din Italia (1918-1919).* În: Apulum, 28, 1980, pp. 495-528.
187. **Simion, Eugen.** *Autobiografia (I).* În: Caiete critice, 2008, nr. 1-2, p. 3.
188. **Șora, Gheorghe; Ardelean, Petru.** *Vasile Goldiș, luptător democrat pentru unirea Transilvaniei cu România.* În: Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Historica, 13, 1968, nr. 2, pp. 41-51.
189. **Șora, Gheorghe; Unc, Gheorghe.** *Figuri luminoase ale Marii Uniri – Vasile Goldiș.* În: Magazin istoric, 1979, nr. 12, pp. 17-20.
190. **Spiru, I.** *Contribuția clerului pentru înfăptuirea unirii din 1918.* În: Glasul bisericii, 42, 1982, nr. 9-12, pp. 575-580.
191. **Stan, Constantin.** *Aspecte privind activitatea românilor americani în sprijinul înfăptuirii Marii Uniri,* în: Români în istoria universală. Vol. III. Partea I, Iași, 1988, pp. 651-556.
192. **Stan, Constantin.** *Contribuția românilor aflați peste hotare la înfăptuirea idealului național.* În: Acta Musei Porolissensis, 12, 1988, pp. 621-634.
193. **Stan, Constantin.** *Contribuții ale studenților români la Marea Unire (1916-1918).* În: Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie. Iași, 25, 1988, nr. 2, pp. 227-237.
194. **Stanciu, Ion.** *Opinia publică din Statele Unite ale Americii și Unirea (1914-1918).* În: Transilvania, 7, 1978, nr. 12, pp. 40-43.
195. **Ștefănescu, Barbu.** *Gărzile naționale românești din Bihor în lupta pentru unirea Transilvaniei cu România.* În: Crisia, 9, 1979, pp. 795-806.
196. **Știrban, Marcel.** *Consiliile naționale românești din toamna și iarna anului 1918 ca forme de solidaritate națională,* în: Civilizație medievală și modernă românească, Cluj-Napoca, Dacia, 1985, pp. 368-379.
197. **Știrban, Marcel.** *Vasile Goldiș în cetatea Marii Uniri.* În: Crisia, 15, 1985, pp. 333-336.
198. **Streza, N.** *Contribuția românilor din S.U.A. la Unirea Transilvaniei cu România.* În: Mitropolia Ardealului, 23, 1979, nr. 10-12, pp. 781-789.

199. **Teleagă, Petre.** *Contribuția voluntarilor români din Transilvania, Banat și Bucovina la lupta pentru desăvârșirea unității statului național român.* În: Studii și materiale de muzeografie și istorie militară, 6, 1973, pp. 136-162
200. **Teodorescu, Virgiliu Z.** *Monumente înlăturate, monumnete văduvite.* În: *Eroi și morminte.* Studii și omunicări susținute la Sesiunea anuală a Oficiului Național pentru Cultul Eroilor, București, Alpha MDN, 2008, p. 208-233.
201. **Tomole, Ioan.** *Atitudinea populației sălăjene față de actul unirii Transilvaniei cu România de la 1 decembrie 1918.* În: Acta Musei Porolissensis, 2, 1978, pp. 249-255.
202. **Unc, Gheorghe.** *Aportul mișcării muncitorești și socialiste la unirea Transilvaniei cu România.* În: Ziridava, 7, 1977, pp. 67-80.
203. **Ursu, B.** *Lupta populației din județul Satu Mare pentru Unire.* În: Satu Mare. Studii și comunicări, 1, 1969, p. 149-158.
204. **Vârgolici, Teodor.** *Memorialiști români.* În: România literară, 2009, nr. 12, p. 10.
205. **Vrabie, Diana.** *Paradigmele discursului autobiografic.* În: Philologica Jassyensia, III, nr. 2, 2007, p. 145-154.
206. **Zaberca, Vasile.** *1 Decembrie 1918. Delegația Caraș-Severinului la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia.* În: Banatica, 9, 1987, pp. 439-449.
207. **Zaharia, Dumitru.** *Constituirea legiunii române din Italia, rolul și importanța sa istorică,* în: Mărășești, Mărăști și Oituz. Bacău, 1979, pp. 105-128.
208. **Zub, Al.** *Memorialistica lui A. D. Xenopol.* În: Anuarul de lingvistică și istorie literară, XXIII, 1972, p. 121-136.

VI. SPECIAL WORKS

a. Manuscripts

Biblioteca Centrală Universitară “Lucian Blaga”, Cluj-Napoca. Fond Colecții Speciale

209. Mss sertar 263/4. Dosar **Francisc Hossu Longin**, *Adunarea de la Alba Iulia, 1 dec. 1918. Rolul lui George Pop de Băsești.* **Alexandru Kiș**, *Din ultimele patru luni din viața lui George Pop de Băsești*

210. *Vorbirea cu care George Pop de Băsești a deschis istorica adunare de la Alba Iulia, 1 decembrie 1918*, f. 26. Cartonajele cu discursul, f. 27-36.
211. Scrisorile lui **Francisc Hossu Longin**, Băsești, 4 februarie 1928. Scrisoare adresată protopopului greco-catolic Alexandru Achim.
212. **Achim, Alexandru**. Zilele din urmă a Marelui Bărbat al Neamului, Gheorghe Pop de Băsești, f. 39.
213. **Pop de Băsești, George**. Corespondență primită. Scrisoarea de la Iuliu Maniu, 16 ianuarie 1919, f. 98-100.

b. Monographs. Collections of studies

214. *Adunarea Națională a Unirii, 1 decembrie 1918*. Lucrare cu 12 ilustrații, cuprinzând singurele vederi originale dela Adunarea Națională din 1918. Cu un cuvânt înainte de Silviu Dragomir, Cluj : Editura Astra; Sibiu : Tipografia Krafft & Drotleff, 1929, 41 p.
215. *Marea Adunare Națională întrunită la Alba Iulia. Acte și documente*. Cluj: Tipografia Fondul Cărților Funduare, 1928, 24 p.
216. *Marea Unire a românilor în izvoare narrative*. Ediție, studiu introductiv și note de Stelian Neagoe, București : Editura Eminescu, 1984, 788 p.
217. *Marea Unire de la 1 decembrie 1918*. București: Tipografia Dacia Traiană, 1943, 142 p.
218. *Marea Unire din 1918, ideal al tuturor românilor 1918-2003*. Coordonator Alexandru Roz. Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2004, 288 p.
219. *Românismul brașovenilor : documente : 1916-1919*. Ediție, studiu introductiv și note de Ioan Vlad. Brașov: Transilvania Expres, 1998, 520 p.
220. *Vârstele Unirii. De la conștiința etnică la unitate națională*. Volum editat de Dumitru Ivănescu, Cătălin Turliuc, Florin Cântec; Cu un cuvânt înainte de Alexandru Zub. Iași : Fundația Academică “A.D. Xenopol”, 2001, 229 p.
221. **Bocșan, Nicolae; Leu, Valeriu (ed.)**. *Marele război în memoria bănățeană (1914-1919)*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2012, 807 p.

222. **Brătianu, Gh. I.** *Formarea unității românești. Factorii istorici*, București : Editura Fundației Culturale “Mihail Kogălniceanu”, 1940, 22 p.
223. **Brătianu, Gh. I.** *Origines et formation de l’unité roumaine*, Bucarest : Institut d’Histoire Universelle “N. Iorga”, 1943, 359 p.
224. **Colesnic, Iurie.** *Generația Unirii*. Chișinău: Museum; București: Fundația Culturală Română, 2004, 544 p.
225. **Constantiniu, Florin.** *O istorie sinceră a poporului român*, București: Univers Enciclopedic, 1997, 590 p.
226. **Daicoviciu, Constantin; Constantinescu, Miron.** *Destrămarea monarhiei austro-ungare 1900-1918. Comunicări prezentate la Conferința istoricilor din 4-9 mai 1964 de la Budapesta*. București Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964, 363 p.
227. **Daicoviciu, Constantin; Constantinescu, Miron.** *Din istoria Transilvaniei*. Prima ediție. București : Editura Academiei Republicii Populare Române, 1960-1961. Vol. 1: 232 p. ; Vol. 2: XV, 463 p. Ediția a 2-a: București : Editura Academiei, 1961-1963. Vol. 1: XII, 356 p., Vol. 2: XVI, 552 p
228. **Daicoviciu, Constantin; Constantinescu, Miron.** *Brève histoire de la Transylvanie*. Bucarest: Éditions de l’Académie de la République Socialiste de Roumanie, 1965, XXXII, 468 p.
229. **Deac, Augustin.** *Caracterul plebiscitar al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918*. Coordonatori : Nicolae Petreanu, Ștefan Lache În: *Contribuții la studierea istoriei contemporane a României*, vol. 1, București: Editura Politică, 1980, 367 p.
230. **Diaconescu, Mihail.** *Sacrificiul*. Onești: Magic Print, 2010, 759 p.
231. **Dragomir, Silviu.** *La Transylvanie roumaine et ses minorités ethniques*, Bucarest: Imprimerie Nationale, 1934, 281 p.
232. **Georgescu, Ioan.** *George Pop de Băsești. 60 de ani din luptele naționale ale românilor transilvăneni*. Oradea, 1935, 475 p
233. **Georgescu, Ioan.** *George Pop de Băsești. 60 de ani din luptele naționale ale românilor transilvăneni*. Ediția a 2-a. Cluj-Napoca: Editura Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș Vodă”, 2013, 475 p.

234. **Hăgan, Trofin; Mureșan, Ioan S.; Achim, Valeriu; Căpîlnean, Vasile.** *Maramureșul și Unirea 1918*. Baia Mare: Muzeul Județean Maramureș, 1968, 200 p.
235. **Ionițoiu, Cicerone.** *Viața politică și procesul lui Iuliu Maniu. Vol.1. O jumătate de secol*, București, 1997, 286 p.
236. **Iorga, Nicolae.** *Istoria Românilor. Vol. X. Întregitorii*, București, 1939, 498 p.
237. **Iorga, Nicolae.** *Pentru întregirea neamului : cuvântări din războiu. 1915-1917*, București : Ancora, 1925, 240 p.
238. **Iorga, Nicolae.** *Viața românească în Ardeal*, Arad, Librăria Diecezană, 1926, 286 p.
239. **Iorga, Nicolae.** *Viața românească în Ardeal*. Ediție critică de I. Opreșan. București: Saeculum, 2008, 479 p.
240. **Isac, Victor (ed.).** *Iuliu Maniu. Testament moral politi*. București: Gândirea Românească, 1991, XIX, 217 p.
241. **Kirițescu, Constantin** *Istoria războiului pentru întregirea României : 1916-1919*, Ediția a 2-a refăcută în întregime și mult adăogită, București : Editura Casei Școalelor, [19-?]. Vol. 2: 703 p.; Vol. 3: 575 p.
242. **Kirițescu, Constantin.** *La Roumanie dans la guerre mondiale : 1916-1919*, Bucarest : Cartea Românească, 1927, 99 p. Reeditată la Paris : Payot, 1934, 498 p.
243. **Lazăr, Virgil.** *Florian Medrea. Un apărător al Marii Uniri*. Cluj-Napoca: Grinta, 2012, 61 p.
244. **Leu, Valeriu; Albert, Carmen.** *Banatul în memorialistica “măruntă” sau istoria ignorată (1914-1919)*. Reșița: Muzeul de Istorie al Județului Caraș-Severin, 1995, 159 p.
245. **Lupaș, Ioan.** *Epocile principale din istoria românilor*. Prima ediție. Cluj: Institutul de Arte Grafice “Ardealul”, 1928, 143 p.; Ed. a 2-a, 144 p.
246. **Lupaș, Ioan.** *Istoria unirii românilor*, București: Fundația Culturală Regală “Principele Carol”, 1937, 405 p.; Ediția a 2-a, București : Scripta, 1993, 304 p.
247. **Marghiloman, Alexandru.** *Note politice. Vol. 2: România și primul război mondial (1914-1919)*, București: Editura Machiavelli, 1994, 308 p

248. **Mehedinți, Simion.** *Ce așteptăm dela Românii de peste vechile hotare?* București: [s. n.], 1919, 24 p.
249. **Pascu, Ștefan.** *Făurirea statului național unitar român.* Vol. 1-2, București: Editura Academiei Române, 1983, 432 p., 404 p.
250. **Pavel, Teodor.** *Mișcarea românilor pentru unitate națională și diplomația puterilor centrale.* Timișoara: Facla, 1979-1982, 348 p., 307 p.
251. **Pădurean, Corneliu (coord.).** Ștefan Cicio Pop. Studii. Arad: Gutenberg Univers, 2009, 166 p.
252. **Pop, Ionel; Boilă, Zaharia; Boilă, Matei.** *Amintiri despre Iuliu Maniu.* Ediție îngrijită de Livia Titieni Boilă. Cuvânt înainte de Ana Blandiana. Prefață de Toader Nicoară. Cluj-Napoca: Dacia, 1998, 127 p.
253. **Pușcaș, Vasile (coord.).** *România 1918. Marea Unire.* Cluj: Studia, 1998, 86 p.
254. **Rusu-Abrudeanu, I.** *România și războiul mondial. Contribuțiuni la studiul istoriei războiului nostru,* București : Editura Librăriei Socec & Co, 1921, 222 p.
255. **Wolbe, Eugen.** *Ferdinand I, întemeietorul României Mari. O biografie.* București: Humanitas, 2004, 323 p.

c. Studies and articles

256. **Bocșan, Nicolae.** *Adunarea de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918 în memoria bănățeană.* În: Studii de istoria Transilvaniei, Cluj-Napoca: Argonaut, 2012, p. 587 p.
257. **Cristian Popișteanu,** *Bibliografia istorică a Marii Uniri,* în „România literară”, 1988, nr. 49, p. 20-21.
258. **Dogaru, Mirce.** *Mihai Viteazul, o viață în slujba unei idei.* În: Dacoromania, 2000, nr. 5, pp. 2-4.
259. **Dragomir, Silviu.** *Un sfert de veac de la Unirea Transilvaniei,* în “Transilvania”, 74, nr. 11-12, 1943, p. 793- 820.
260. **Gheorghe Anghel,** *Documentele unirii.* În: Dacoromania, 2007, nr. 33, p. 67-73.
261. **Gomboș, Constantin C.** *Alba Iulia – destinul unui cargou românesc.* În: Dacoromania, 2002, nr. 11, p. 26-29.

262. **Hulea, Eugen.** *Alba Iulia în zilele Marii Uniri din 1918.* În: *Apulum*, 1978, nr. 16, p. 439-465.
263. **Hulea, Eugen.** *Unirea în retrospectiva semicentenarului.* În: *Apulum*, nr. 7/2, 1969, p. 11-21.
264. **Iftimi, Sorin.** *Iașii în bronz și marmură.* În: *Xenopoliana*, XI, 2003, nr. 3-4, p. 180-197.
265. **Josan, Nicolae.** *Noi precizări în legătură cu “Documentele Unirii” de la Muzeul Național al Unirii Alba Iulia.* În: *Dacoromania*, 2002, nr. 10, p. 35-39.
266. **Josan, Nicolae; Șerban, Ioan I.** *Profesorul Eugen Hulea (1899-1982).* În: *Dacoromania*, 2010, nr. 51, p. 61-67.
267. **Mehedinți, Simion.** *Ce este Transilvania?* București: Imprimeria Națională, 1940, 85 p.
268. **Mircea, Ionela Simona.** *Catedrala Încoronării, 15 octombrie 192. Încoronarea suveranilor României Mari. Regele Ferdinand I și Regina Maria (din colecțiile Muzeului Alba Iulia).* În: *Sargeția*, XXXIV, 2006, p. 373-383.
269. **Miron, Vasile.** *Mihai Viteazul în istoria militară a poporului român.* În: *Dacoromania*, 2000, nr. 5, pp. 15- 17.
270. **Moga, Valer.** *Serbările Unirii, Alba Iulia – 20 mai 192.* În: *Apulum*, XXII, 1985, p. 265-280.
271. **Pleșa, Ioan.** *Monumentul Marii Uniri de la Alba Iulia. Câteva repere istorice.* În: “*Dacoromania*”, 2010, nr. 52, p. 17-32.
272. **Teodorescu, Virgiliu Z.** *Arcul de triumf din București, simbol național al cinstirii înfăptuitorilor Unirii.* În: *Apulum*, XXVII-XXX, 1990-1993, pp. 585-594.

VII. INTERNET SOURCES

Biblioteca Centrală Universitară “Lucian Blaga”. Cluj-Napoca

<http://documente.bcuccluj.ro>

<http://www.memoria.ro/>

Baza de date Newspaper

<http://newspaperarchive.com>

Enciclopedia României Online

<http://enciclopediaromaniei.ro>

Episcopia Ortodoxă a Caransebeșului. Caransebeș

<http://www.episcopiacaransebesului.ro>

Institutul de Memorie Culturală. București

<http://www.cimec.ro>

Iuliu Maniu. Sfinxul din Bădăcin

<http://www.iuliumaniu.ro>

Procesul comunismului, contrarevoluției și tranziției criminale

<http://www.procesulcomunismului.com>

Revista Dacoromania. Alba Iulia

<http://www.dacoromania-alba.ro/>

Revista Erasmus. Publicație a Societății de Studii Istorice Erasmus, București

<http://erasmusisha.wordpress.com/>

Revista Română. Astra, Iași

<http://astra.iasi.roedu.net>

Universitatea din București

<http://ebooks.unibuc.ro>

Ziarul Observatorul, Toronto

<http://www.observatorul.com>